

UVODNA RIJEČ

DOI: <https://doi.org/10.17234/9789533792668.01>

Zbornik okuplja radove izložene na Međunarodnom znanstvenom simpoziju *Književnost / književni rad Srba u Hrvatskoj*, koji je održan 23. i 24. studenog 2024. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u organizaciji Fakulteta na čelu s Odsjekom za južnoslavenske jezike i književnosti, Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta” te Srpskog narodnog vijeća.¹

Simpozij je organiziran povodom tridesete godišnjice smrti dr. sc. Stanka Koraća (Čemernica, 1929. – Beograd, 1994.) – historičara hrvatske i srpske književnosti i kulture, koji je svojim znanstvenim i stručnim projektima i inicijativama iz područja istraživanja književnosti i kulture Srba u Hrvatskoj ostavio značajan trag u hrvatskom i srpskom kulturnom pamćenju. O opsegu i značaju njegovih znanstvenih doprinosa svjedoči njegova bogata bibliografija.

Na početku svojeg znanstvenog rada (do 1969./1970. godine) Korać se primarno bavio proučavanjem hrvatske književnosti. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1961. godine pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. Ive Frangeša (doktorat je objavljen u *Radovima JAZU* 1963. godine pod naslovom *Dvadeset godina hrvatskog romana 1985–1914*). Za svojega života objavio je devet autorskih knjiga, kojima je dao značajan prilog proučavanju hrvatske i srpske književnosti: *Romani Ive Andrića ili svijet bez boga* (1970, 1989), *Svijet, ljudi i realizam Vladana Desnice* (1972), *Hrvatski roman između dva rata 1914–1941* (1972, 1974, 1975), *Književno djelo Sime Matavulja* (1982), *Srpski roman između dva rata 1918–1941* (1982), *Patnja i nada: eseji* (1982), *Prirodno stanje svijesti u Ćipikovu romanu* (1987), *Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj* (1987) i *Modeli pripovijedanja* (1990). Izuzešno je važna i Koraćeva urednička dionica opusa. Nakon suradnje u ediciji *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (knjiga *Treščec Borotha – Lovinac – Lisičar*, 1969) bio je urednik časopisa *Prosvjeta* (1969–1971), uredio je publikaciju

¹ Svi podaci o simpoziju dostupni su na web-stranici:
<https://www.ffzg.unizg.hr/slaven/juzslav/simpozij-stankokorac/>

Vjetrom vijani: spomenica srpskog kulturnog društva „Prosvjeta” (1971), nezaobilaznu i polemički dočekanu *Književnu hrestomatiju: Iz kulturne baštine srpskog naroda u Hrvatskoj* (1979), *Sabrana djela Vladana Desnice* u četiri toma (1974/1975), *Novi ljetopis* (1971/1972) itd. Ako se ovome pridodaju i njegovi književno-teorijski interesi (*Mimezis, Umjetnost riječi*, 1965), suradnja u nizu književnih i književno-znanstvenih časopisa i publikacija, sudjelovanje na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima te njegov nastavnički angažman – nesumnjivo je riječ o bogatoj djelatnosti koja zahtijeva temeljito i svestrano ispitivanje.

Koraćeva bibliografija otkriva da se njegov znanstveni interes punu deceniju primarno koncentrirao na proučavanje hrvatske književnosti, što je dodatno učvršćivao esejističkim i kraćim znanstvenim radovima o pojedinim hrvatskim piscima i pitanjima periodizacije hrvatske književnosti. U drugom se periodu u centru njegova znanstvenog bavljenja nalaze srpski autori i sistematsko istraživanje književnog rada Srba u Hrvatskoj, što je rezultiralo njegovim najznačajnijim djelom – monografijom *Pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj* (1987), na koju se referirao naslov simpozija, a nosi ga i ovaj zbornik.

Organizacijski, programski i urednički odbor² uključivao je stručnjake s uglednih inozemnih institucija u Austriji, Bosni i Hercegovini, Italiji, Njemačkoj, Sloveniji i Srbiji (sveučilišta u Banjoj Luci, Beču, Beogradu, Grazu, Hamburgu, Kragujevcu, Ljubljani, Novom Sadu i Torinu) te s domaćih institucija u ulozi organizatora (Sveučilište u Zagrebu, Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta” i Srpsko narodno vijeće). U ulozi predsjedatelja odbora bili su urednici zbornika.

² Ivica Baković (Sveučilište u Zagrebu), Ljiljana Banjanin (Università degli Studi di Torino), Marijana Bijelić (Sveučilište u Zagrebu), Dubravka Bogutovac (Sveučilište u Zagrebu), Dragan Bošković (Univerzitet u Kragujevcu), Dijana Crnjak (Univerzitet u Banjoj Luci), Robert Hodel (Universitt Hamburg), Aleksandar Jerkov (Univerzitet u Beogradu), Dejan Jović (Sveučilište u Zagrebu), Vladimir Osolnik (Univerza v Ljubljani), Mihajlo Pantić (Univerzitet u Beogradu), Milorad Pupovac (Sveučilište u Zagrebu / SNV), Sanja Roić (Sveučilište u Zagrebu), Siniša Tatalović (Sveučilište u Zagrebu), Gojko Tešić (Univerzitet u Novom Sadu), Branko Tošović (Universitt Graz), Ćedomir Višnjić (SKD „Prosvjeta”, Zagreb).

Pozivno pismo za sudjelovanje na simpoziju bilo je otvoreno te upućeno svim znanstvenicima zainteresiranim za istraživanje Koraćevih doprinosa proučavanju hrvatske i srpske književnosti i kulture, kao i za istraživanje tema iz područja njegovih užih znanstvenih interesa – prvenstveno raznih aspekata hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa.

U pozivnom pismu predložene su brojne istraživačke teme. Nazivom simpozija *Književnost / književni rad Srba u Hrvatskoj* – kojim se upućuje na Koraćev središnji znanstveni interes da opiše književni i kulturni rad Srba u Hrvatskoj – sudionici su pozvani da svojim prilogima doprinesu raspravi o teorijsko-metodološkim i drugim nedoumicama s kojima se autor susretao na svojem istraživačkom putu. Uz to su predložene i brojne druge teme vezane za Koraćevu bogatu i neumornu filološku djelatnost – među ostalima: pregled književnog rada Srba u Hrvatskoj i djelo Stanka Koraća kao književnog historičara; Korać i aspekti njegove biografije; analiza Koraćevih radova po rodovima, vrstama i žanrovima; Korać kao urednik časopisa i zbornika te Korać i Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta”. Osim tema koje su najuže vezane za Koraćev filološki rad, na simpoziju su bile dobrodošle i šire postavljene teme koje se tiču hrvatsko-srpskih književnih i kulturnih odnosa: hrvatsko-srpski književni i kulturni odnosi iz dijakronijske i sinkronijske perspektive; pripadnost autora nacionalnim paradigmama u multinacionalnom prostoru; srpski pisci dvojne pripadnosti i sl. Pored toga, sudionici su pozvani da predlože i druge srodne teme koje su na neposredan ili posredan način vezane za Koraćeve znanstvene interese i djelovanje.

U programu simpozija svojim je prilogima sudjelovalo 30 sudionika iz Hrvatske, Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Zbornik se sastoji od 23 rada, koji su organizirani u dva tematska dijela. Prvi dio okuplja radove posvećene istraživanju znanstvene i stručne djelatnosti Stanka Koraća, dok drugi okuplja tematski šire postavljene studije o raznim aspektima (hrvatsko-srpskih) književnih i kulturnih prožimanja, književnom stvaralaštvu pisaca Srba u Hrvatskoj, teorijskim pitanjima potaknutim Koraćevim znanstvenim opusom te drugim srodnim temama. Radovi su dvostruko anonimno recenzirani i klasificirani, nakon čega je zbornik recenziran kao cjelina.

Zbornik se otvara prilogom **Dušana Marinkovića** pod naslovom *Od „Vjetrom vijani” i „Književne hrestomatije” do „Pregleda književnog rada Srba u Hrvatskoj”*, u kojem su predstavljene Koraćeve studije posvećene središnjoj temi zbornika, čime se postavlja znanstveno-istraživački okvir priloga okupljenih u prvom dijelu zbornika. U nastavku slijede prilozi posvećeni Koraćevim monografijama o međuratnoj književnosti: dok se **Dean Duda** u prilogu naslovljenom *Granice romana* bavi usporednom analizom Koraćeva *Hrvatskog romana između dva rata* i *Poetike jugoslavenskog romana* Gaje Peleša, **Časlav Nikolić** analizira Koraćevu monografiju *Srpski roman između dva rata*. Narednih sedam priloga posvećeni su Koraćevim bavljenjem opusima pojedinih pisaca. **Branko Tošović** u prilogu naslovljenom *Koraćev(ski) Andrić* istražuje kakve je novine Korać unio u andrićologiju i kakvi su odjeci njegovih ideja u „postkoraćevskom” periodu. Aspektima Koraćevog bavljenja Andrićem posvetio se i **Miroslav Artić**, i to u kontekstu hrvatsko-srpskih književnih odnosa. Koraćevim proučavanjem Desničina opusa bavi se **Sanja Roić** u prilogu *Koraćev Desnica*, dok **Suzana Marjanić** analizira njegove interpretacije Krležinih i Cesarčevih romana. Koraćevo bavljenje Matavuljevim opusom predstavlja **Goran Maksimović** u prilogu *Djelo Sime Matavulja u tumačenju Stanka Koraća*, dok **Bojan Čolak** analizira njegove doprinose proučavanju Ćipikove proze. **Dubravka Bogutovac** povezuje Koraćevo bavljenje Desnicom, Matavuljem i Ćipikom prilogom posvećenim fantastičnim elementima u prozi trojice pisaca. Koraćevo djelovanje u Srpskom kulturnom društvu „Prosvjeta” prikazuje **Mirko Marković** u prilogu *Stanko Korać i/u SKD „Prosvjeta”*, dok **Danko Plevnik** predstavlja njegove stvaralačke doprinose u karlovačkom časopisu *Svjetlo*. **Jelena Marićević-Balać** u svojem radu analizira tekstove koji se tiču Koraća objavljene u *Letopisu Matice srpske* – kako njegovim autorskim priložima tako i studijama posvećenim njegovu filološkom radu. U posljednjem prilogu prvog dijela zbornika **Virna Karlić** analizira različite aspekte Koraćeva bavljenja jezikom u kontekstu njegove znanstvene, stručne i društveno angažirane djelatnosti.

Drugi dio zbornika otvara se teorijskom studijom **Aleksandra Mijatovića** naslovljenom *Apstrakcija, književnost: književna teorija kao znanost, znanost kao književna teorija*, nakon koje slijede prilozi posvećeni raznim aspektima (hrvatsko-srpskih) književnih i kulturnih odnosa te prožimanja u književnom stvaralaštvu pisaca Srba u Hrvatskoj. U prilogu naslovljenom

Kako su gradili Evropu **Dragan Bošković** piše o kulturnom identitetu međuratne srpske književnosti, dok se **Aleksandra Paunović** u prilogu *Književna istorija i/ili književna savremenost kod znaka pitanja* bavi srpsko-makedonskim književnim vezama u ključu dis/kontinuiteta i re/teritorijalizacije književnohistorijskog mišljenja srpske književnosti. **Rastko Lončar** svoje istraživanje posvećuje upotrebi ekavice u hrvatskome međuratnom pjesništvu i njezinoj recepciji u književnopovijesnim pregledima. Potom slijede prilozi posvećeni pojedinim autorima: **Sofija Filipov Radulović** bavi se Vladanom Desnicom tumačeći njegove romane kao *poetičku (anti)tezu srpskom romanu pedesetih godina*, dok se **Sanja Šakić** bavi obilježjem autoreferencijalnosti u epistolarnom SF-romanu *Kroz vasionu i vekove* Milutina Milankovića. **Vinko Korotaj Drača** u svojem prilogu analizira narative nacionalizma, zločina, rata i povijesti u djelu *Oni ne bi ni mrava zgazili* Slavenke Drakulić, nakon kojeg slijedi prikaz empirijskog istraživanja **Luke Ostojića** o pitanju kako je školsko poučavanje književnosti utjecalo na načine na koje neprofesionalna čitateljska populacija Hrvatske pamti i tumači srpsku književnost. Zbornik se zatvara dijalektološkom studijom **Dijane Crnjak** i **Biljane Savić**, u kojoj autorice analiziraju obilježja govora likova u romanu *Šapati* Male Vlaške Slavice Garonja, dajući doprinos proučavanju slabo istraženoga govornog područja Zapadne Slavonije.

Zahvaljujemo organizatorima koji su financijski i u svakom drugom smislu podržali održavanje simpozija, članovima organizacijskog, programskog i uredničkog odbora na njihovu angažmanu u svim fazama organizacije simpozija i uređivanja zbornika, recenzentima koji su pažljivim čitanjem i vrijednim sugestijama doprinijeli kvaliteti pojedinih priloga i zbornika kao cjeline, svim drugim kolegama, suradnicima i studentima uključenim u organizaciju simpozija i pripremu zbornika – a najviše sudionicima simpozija i autorima priloga, koji su cijeli ovaj poduhvat učinili mogućim i uspješnim. Osim na odazivu i vrijednim priložima, zahvaljujemo i na ugodnoj suradnji, koja će se, nadamo se, ponoviti nekom skorom prilikom.

Urednici